

LÄNSSTYRELSEN
Malmöhus län
Miljöenheten
Kulturmiljö
040 - 14 61 80

BESLUT

1994-12-13

221-6429/94

delg kvitto

Byggnadsminnesförklaring av Malmö stadsteater, Teatern 4 i Malmö stad.

Sedan fråga väckts att förklara Malmö Stadsteater, Teatern 4, i Malmö stad för byggnadsminne har meddelande härom översänts till fastighetsregistermyndigheten den 19 maj 1994. Förslag till skyddsföreskrifter har upprättats. Föreskrifterna har godkänts av fastighetsägaren, Malmö kommun. Malmö Musik och Teater AB har godkänt skyddsföreskrifterna. Malmö stadsbyggnadsnämnd tillstyrker förslaget till skyddsföreskrifter. Malmö Museer har inget att erinra mot föreslagna skyddsföreskrifter.

Malmö stadsteater invigdes den 23 september 1944 sedan frågan om en ny teater diskuterats i nästan 40 år. Malmö stadsteater betecknades vid denna tid som en av Europas modernaste. Teatern är unik och en av Skånes främsta exponenter för den tidiga modernismen. Invigningen blev en nationell angelägenhet där representanter för både kungahus och regering var närvarande vid den glansfulla premiären.

Arkitekt Sigurd Lewerentz anlätades i mitten på 1920-talet för att utarbeta program för en gemensam teater- och konsertbyggnad. Han presenterade sitt förslag 1927 som kom att utgöra underlag för den kommande arkitekttävlingen.

1933 utlystes en allmän tävling om en byggnad för Malmö stadsteater till vilken 72 förslag inlämnades. Första pris tilldelades Lewerentz och andra pris arkitektteamet Lallerstedt-Helldén. Eftersom tävlingsförslaget inte bedömdes som tillräckligt uttömmande utlystes en omtävling två år senare. Motiveringen till omtävlingen var: "En definitiv lösning av Malmö teaterbyggnadsfråga har inte genom tävlingen framkommit. Däremot har ett mycket värdefullt underlag för frågans vidare utveckling skapats". Liksom vid den första tävlingen segrade även denna gång Lewerentz förslag och Lallerstedt-Helldéns gemensamma förslag tilldelades ånyo andraplatsen.

Hösten 1936 gav byggnadskommittén Lewerentz i uppdrag att, tillsammans med andrapristagarna Lallerstedt-Helldén, utarbeta ritningar för Malmö Stadsteater och konserthus. Skillnaderna mellan de tre arkitekternas förslag var emellertid så stora att man beslutade ta fram ett nytt förslag. Till grund för arbetet låg förutom erfarenheterna från de två tävlingarna också ingående studier av bl a teatern i Charkow och Walter Gropius totalteater. Ambitionen

LÄNSSTYRELSEN

Malmöhus län

Ermåttat härvarant

legit kraft

Malmö den 30/1-95/len

Postadress
205 15 Malmö

Telefon
040 - 14 60 00

1994-12-13

221-6429/94

delg kvitto

var att frigöra sig från den nationella tittskåpsteatern för att skapa en teaterform där kontakten mellan publik och skådespelare stärktes. En viktig förutsättning var också att teatern på ett smidigt sätt skulle kunna anpassas efter olika behov och fungera för allt ifrån intima kammerspel till mastodontuppsättningar och konserter för stor symfoniorkester.

Teatern uppfördes med en stor och en liten scen med tillhörande foajéutrymmen. Lilla scenen, Intiman, har separat ingång. De båda scenerna sammanbinds av byggnadsdelar för loger och administration. Exteriören på Malmö stadsteaters huvudscen karaktäriseras av lysande, vit marmor, de stora glaspartierna, scenhusets vita korrugerade eternit, samt av gult tegel som använts på övriga byggnadsdelar. Några av fönstren och samtliga yttre dörrpartier levererades av Lewerentz egen firma Idesta.

Interiörerna var, trots krigsårens kärva ekonomiska läge, mycket påkostade och arkitektritade in i minsta detalj. David Helldén ritade större delen av byggnadens glasarmaturer som tillverkades av Orrefors. Garderobdiskarna är utförda i svart kalksten med specialdesignade programkorgar. Möbler för såväl foajéer, loger och restaurang specialritades av Sigrun Bülow Hübe. Teaterns sparsmakade färgschema går igen genom hela byggnaden med naturmateriel av trä och sten samt färgerna svart, vitt och grått. Dessa står i skarp kontrast mot stora salongens röda fåtöljklädsel och överlåter åt publiken att glänsa i sina festkläder.

Stora scenen med foajé är utförda i exklusiva material. Foajéerna försågs med vitmålad smidesräcken och parkettgolv med infällda band av vit marmor. David Helldén har ritat foajéns glasmontrar. Edvin Öhrström ritade stora salongens glasplafond som under 1980-talet flyttats ut i stora foajén. Stora salongens väggar och tak utfördes i lamellträ med ett yttskikt av lönnfanér. Fåtöljerna kläddes med ett mönstervävt tyg med motiv ur den grekiska mytologin ritat av David Helldén. För att kunna svara mot det breda användningsområdet försågs stora scenen med en mycket avancerad teknisk utrustning, såväl bakom som framför scen. Till exempel gjordes salongen flexibel genom lösa skjutväggar varigenom antalet åskådarplatser kunde varieras mellan 400, 604, 1098 och 1616. Vid behov av ännu fler platser kunde dessutom delar av väggen mellan salongen och det mycket generöst tilltagna foajéutrymmet vikas undan.

Intimans salong och foajé är enklare utförda på samma tema som huvudscenens i äkta material och med stor omsorg.

Malmö stadsteater är monumentalt placerad som en fondbyggnad i slutet av Fersens väg. Den öppna, marmorbelagda förplatsen, med samma elegant sparsmakade utformning som själva teaterhuset, fortsätter in i foajén genom den uppglasade fasaden. Väster om restaurangflygeln ansluter teaterparken.

1994-12-13

221-6429/94

delg kvitto

Utvändigt karakteriseras teatern framförallt av att funktionerna tydligt avspeglas i byggnadens olika delar.

Malmö stadsteater är i allt väsentligt välbevarad och byggnaden är ett utomordentligt och representativt exempel på det tidiga 1940-talets odogmatiska och humanistiskt präglade funktionalism. Malmö stadsteater intar tveklöst en viktig plats i 1900-talets svenska arkitekturhistoria.

Malmö stadsteater ligger inom område som är av riksintresse för kulturmiljövården.

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kapitlet 1 § Lagen om kulturminnen (KML 1988:950) Stadsteatern med piazzan, Teatern 4, i Malmö stad för byggnadsminne.

Länsstyrelsen meddelar jämlikt 3 kapitlet 2 § nämnda lag följande skyddsföreskrifter.

1. Byggnaden får inte utan Länsstyrelsens medgivande rivas, flyttas eller till sin exteriör byggas om eller på annat sätt förändras. Ingrepp får inte göras i byggnadens stomme.
2. Stora scenen och Intimans scen med salonger och foajéer med fast inredning samt tillhörande utrymmen får inte utan Länsstyrelsens medgivande ändras.
3. Tågvind, lingångar och vridscen skall bevaras. Införande av ny teknik skall ske i samråd med Länsstyrelsen.
4. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar. Underhållet skall ske med material och metoder som är väl beprövade och anpassade till byggnadens egenart.
5. Det område som som på kartan, (bil 3), avgränsats med streckad linje får inte ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras.

Länsstyrelsen lämnar råd i fråga om underhåll av huset.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § KML lämna tillstånd till att byggnaden ändras i strid mot skyddsföreskrifterna.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet deltog landshövding Ann-Cathrine Haglund jämte ledamöterna Bertil Bengtsson, Thorvald Frostemark, Bror Hansson, Göran Holm, Vera Håkansson, Christina Laurin, Britt-Marie Lindkvist, Bengt Modig, Ronny Olander, Gun-Britt Penderos, Per-Olof Pettersson, Elsie Renée, Per-Olof Ågren och Eva Åsare.

LÄNSSTYRELSEN
Malmöhus län
Miljöenheten
Kulturmiljö
040 - 14 61 80

BESLUT

1994-12-13

delg kvitto

4

221-6429/94

I den slutliga handläggningen deltog även 1:e länsassessor Christina Cinthio och länsantikvarie Carin Bunte, föredragande.

Detta beslut kan överklagas hos kammarrätten, se bifogad anvisning.

Ann-Cathrine Haglund

Carin Bunte

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Situationsplan
3. Situationsplan med skyddsgränser
4. Malmö Museers utredning om Malmö Stadsteater (finns hos länsantikvarien)
5. Utdrag ur gällande stadsplan

Sändlista

Riksantikvarieämbetet X
Fastighetsregistermyndigheten i Malmö
Malmö Musik och Teater AB
Stadsfastigheter, Malmö
Malmö Museer, stadsantikvarien
Skånes Hembygdsförbund
Rättsenheten
Enheten för samhällsplanering
Miljöenheten, kulturmiljö